

CONSTANTIN ERETESCU LA UN MOMENT ANIVERSAR (80 de ani de la naștere)

Constantin Eretescu este una dintre marile personalități ale exilului românesc din America. S-a refugiat din Basarabia natală la vremea copilăriei, a emigrat apoi, de bună-voie, dincolo de Ocean, alături de soția sa, cunoscuta lingvistă Sanda Golopenția-Eretescu. Discipol al profesorului Mihai Pop, distins folclorist și antropolog român, după absolvirea Facultății de Filologie din București, Constantin Eretescu a fost cercetător științific la Institutul de Etnografie și Folclor (1964-1979) și profesor invitat la Universitatea Bloomington, Indiana (1971). În perioada 1983-1992, editează versiunea pentru America și Canada a ziarului emigrației românești *Lupta*, iar între 1986 și 1996, predă cursuri de antropologie culturală la „Rhode Island School of Design” din Providence. A publicat mai bine de 22 de cărți: romane, jurnale, teatru, studii de mitologie, de etnologie și antropologie, folclor urban contemporan etc.

Prevalentă, ca ampoare, cel puțin până acum, în ceea ce a scris Constantin Eretescu (s-a născut la 21 mai 1937 la Cetatea Albă), distinsă personalitate a exilului românesc anticomunist, este opera sa de romancier, povestitor, memorialist, diarist, dramaturg și de ziarist. Romancierul a cultivat mai multe formule: romanul polițist, *Party cu un ceas mai devreme* (în foileton în „Lupta”, nr. 6, 30 noiembrie 1983, nr. 40, 1 iulie 1985; republicat în volum, 2001), romanul parabolă, *Noaptea* (1988), romanul psihologic, *În căutarea Alexandrei* (1999) și romanul epistolar, *Dragă Maria* (2009). Memorialistul s-a ilustrat

prin *Periscop. Mărturiile unui venetic* (2003), iar diaristul prin *Pensiunea Dina (Jurnal de emigrație)* (1995) și *Turnul de veghe. Jurnal de exil* (I, 2013, II-III, 2016). Aceste ultime patru volume, care ocupă un loc distinct în diaristica românească din ultimele decenii, contribuie atât la cunoașterea traseului biografic al autorului, cât și a bogatelor sale reflecții de antropolog despre condiția emigrantului.

Aceeași varietate se întâlnește și în opera sa de etnolog, care prin *Vrăjitoarea familiei și alte legende ale orașelor lumii de azi* (2003), *Visul lui Owen. Întâmplări, superstiții, povești vechi și noi* (2009) și prin *Cerbul din Cadillac. Folclor urban contemporan* (2010) a sugerat ca specialiștii români să acorde atenție acestei categorii de mici povești, iar prin *Folclorul literar al românilor. O privire contemporană* (2004) a atras, de asemenea, atenția asupra unor segmente ale aceluiași folclor urban – anecdota, bancurile, zvonul, legenda urbană – ignorate de aceeași specialiști români. Prin publicarea masivei monografii *Fata Pădurii și Omul Noapții. În compania ființelor supranaturale* (2007), a culegerilor *Știma Apei. Studii de mitologie și folclor* (2007) și *Moartea lui Patroclu. Studii și articole de etnologie* (2015), sunt puse în valoare și deosebitele posibilități ale comparatistului Constantin Eretescu.

Despre prozatorul Constantin Eretescu au fost publicate o serie de aprecieri critice de mare autoritate, din care cităm două: Mircea Anghelescu, recenzând, în 1999, romanul *În căutarea Alexandrei* conchidea: „Constantin Eretescu este astăzi unul dintre romancierii noștri de prima linie”. Aprecierea aceasta își păstrează și-și va păstra justetea. Mircea Iorgulescu, în recenzia din 2003 la *Periscop*, i-a făcut un memorabil portret autorului cărții: „...un scriitor în toată puterea cuvântului, viguros și subtil totodată, dramatic și grav fără patetism, ironic adesea și uneori cu sarcasme ce cad cu precizia unei lame de gilotină, nelipsit de un anume umor, însă de culoarea catranului mai întotdeauna sentimental fără dulcegării și sever fără atitudini marțiale de șef de post de jandarmi căzut la metafizică”.

Câțiva comentatori ai cărților lui Constantin Eretescu și-au exprimat, începând de prin 1990, regretul că acesta nu se bucură de interesul meritat din partea criticii și a editorilor români. Virgil Nemoianu a scris, în 1991, în „România literară”: „...un romancier de valoare vrednic de a fi mult mai bine cunoscut de criticii și editorii români”. Florian Baiculescu [Bedros Horasangian], recenzând *Pasărea de fier și fluturii*, își intitula articolul *Un scriitor ignorat*. Otilia Hedeșan, scriind *Pe scurt despre Fețele lui Ianus. America văzută de aproape*, își încheia rândurile cu regretul că autorul este un uitat: „...unul dintre cei mai importanți etnologi români din a doua jumătate a secolului douăzeci, din păcate de prea multă vreme și prea pe nedrept uitat”.

Aceștia, precum și alții, între ei Dan C. Mihăilescu, Nicolae Prelipceanu, Dan Grigorescu, Tudorel Urian, Șerban Anghelescu, Rodica Zane, Nicolae Constantinescu, Adrian Majuru, Paul Cernat, Petru Ursache, Mihaela Albu, George Neagoe au contribuit la remedierea lipsei semnalate mai sus.

Constantin Eretescu și-a scris întreaga operă în limba română, renunțarea la ea considerând-o o mare pierdere. Pe de altă parte, a fi continuat să vorbească doar în limba română ar fi însemnat o limitare intelectuală. A adoptat calea de mijloc: „Îmi place să gust poezia lui Emily Dickinson, proza lui Faulkner, dar ce m-aș face fără Eminescu sau fără cartea nouă pentru care vin anual la Bookfest?” Chiar și atunci când a scris despre realități ale societății americane, ca în volumul *Fețele lui Ianus. America văzută de aproape* (2001), „spiritul care poate fi găsit în toate textele este gândul la România”. În tot ceea ce a scris nu și-a trădat românitatea.

De mai bine de un deceniu, recenzez cărți ale lui Constantin Eretescu. Despre cărțile pe care nu le-am comentat la momentul apariției lor am scris ulterior.

Cartea pe care am scris-o despre el am conceput-o ca pe o introducere în opera sa. La mulți ani cu sănătate, stimate domnule Constantin Eretescu!

Dr. Iordan DATCU
(București)